

Lieta C-426/23**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2023. gada 11. jūlijs

Iesniedzējtiesa:*Sofijski rayon en sad* (Bulgārija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2023. gada 11. jūlijs

Pieteicēji:

D. D.

B. Zh.

Atbildētāja:*Finacial Bulgaria EOOD***Pamatlietas priekšmets**

Divas tiesvedības, kurās attiecīgais pieteicējs apgalvo, ka viņa ar uzņēmumu atbildētāju noslēgtais līgums, saskaņā ar kuru uzņēmums atbildētājs apņēmās par atlīdzību sniegt nodrošinājumu prasītāja saistībām, kas izriet no kredītlīguma ar citu uzņēmumu, nav spēkā, jo tas tika noslēgts, īstenojot negodīgu nosacījumu, kas bija paredzēts pieteicēja un pēdējā minētā uzņēmuma noslēgtajā kredītlīgumā.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Atbilstoši LESD 267. pantam iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu par Direktīvu 93/13, 2005/29, 2008/48 un 2009/138 interpretāciju. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir uzdoti tādi paši jautājumi kā Tiesai lietā C-337/23 uzdotie jautājumi.

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (turpmāk tekstā – “Direktīva 93/13/EEK”) 4. panta 2. punkts un 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka

gadījumā, ja kredītlīgumā ir paredzēts patērētāja pienākums noslēgt galvojuma līgumu ar kreditora noteiktu galvinieku, tad galvojuma līguma saturs nav līguma ar šo trešo personu “galvenais priekšmets”, bet gan ir daļa no kredītlīguma satura? Vai šajā ziņā ir nozīme tam, vai kreditors un galvinieks ir saistītas personas?

- 2) Vai Direktīvas 93/13/EEK pielikuma 1. punkta i) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka

gadījumā, ja patērētājam jau noslēgta kredītlīguma ietvaros ir pienākums nodrošināt galvinieku – turklāt viena no iespējām ir tam pilnvarot kreditora noteiktu personu –, tad patērētāja saistību saturs, kas izriet no vēlāk kredītlīguma noslēgšanas dienā noslēgtā galvojuma līguma, ir uzskatāms par neskaidru, jo patērētājam nebija iespējams pašam izvēlēties vai piedāvāt personu, kuru kreditors noteiks par nākamo galvinieku?

- 3) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir, ka galvojuma līguma priekšmets ir skaidrs: vai Direktīvas 93/13/EEK pielikuma 1. punkta i), j) un m) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka

gadījumā, ja patērētājs jau noslēgta kredītlīguma ietvaros ir apņēmis nodrošināt galvinieku – turklāt viena no iespējām ir tā, ka viņš pilnvaro kreditora noteiktu personu –, tad patērētāja saistību saturs, kas izriet no kredītlīguma, ir uzskatāms par neskaidru un tas var novest pie kredītlīguma vai atsevišķu tā punktu spēkā neesamības?

- 4) Vai Direktīvas 93/13/EEK 4. panta 1. punkts, skatot to kopsakarā ar Direktīvas 2005/29/EK par negodīgu komercpraksi 8. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka

gadījumā, ja persona, kas piešķir kredītu, pieprasa, lai patērētājs noslēgtu līgumu ar kreditora noteiktu personu, kas nodrošina tā prasījumu pret patērētāju, tad tā vienmēr ir patērētāja neizdevīgākā stāvokļa izmantošana un tādējādi agresīva komercprakse?

- 5) Gadījumā, ja atbilde uz ceturto jautājumu ir noliedzoša: vai Direktīvas 93/13/EEK 4. panta 1. punkts un 7. pants, skatot tos kopsakarā ar Direktīvas 2005/29/EK par negodīgu komercpraksi 8. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka

tādā vienpusējā tiesvedībā kā maksājuma rīkojuma procedūra, kurā patērētājs nepiedalās, šaubas par līguma noteikuma negodīgumu tiesa var

balstīt tikai uz to vien, ka tai ir aizdomas, ka patērētājs šim noteikumam ir piekritis negodīgas komercprakses dēļ, vai arī pēdējais minētais ir jākonstatē ar pamatotu pārliecību?

- 6) Vai Direktīvas 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem (turpmāk tekstā – “Direktīva 2008/48/EK”) 15. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka

šī tiesību norma ir jāpiemēro gadījumos, kuros kredītlīgums ir saistīts ar papildpakalpojumu, proti, trešās personas sniegtu galvojumu par atlīdzību, un ar to patērētājam tiek dota iespēja ne tikai izvirzīt prasījumus saistībā ar neatbilstīgu galvnieka rīcību, piemēram, samaksu pēc likumā noteiktā termiņa beigām, bet arī procesuālus iebildumus, kas izslēdz saistības pret galvnieku?

- 7) Vai ar Direktīvas 2008/48/EK 15. panta 2. punktu, skatot to kopsakarā ar efektivitātes principu, vai arī, pieņemot, ka kredītlīgums un galvojuma līgums ir saistīti darījumi, ar Direktīvas 93/13/EEK 5. un 7. pantu, skatot tos kopsakarā ar šīs direktīvas pielikuma 1. punkta b) un c) apakšpunktu, tiek pieļauta

valsts judikatūra, saskaņā ar kuru ar patēriņa kredītlīgumu saistīta līguma galvnieks, kurš no patērētāja ir saņēmis atlīdzību par kredītlīguma nodrošinājumu un ir samaksājis galvenajam kreditoram, pamatojoties uz līguma noteikumu, neraugoties uz to, ka ir beidzies termiņš, kas noteikts *Zakon za zadalzheniata i dogovorite* (Likums par saistībām un līgumiem) 147. pantā, kas saskaņā ar judikatūru pilnībā dzēš galvojumu, tomēr var atsaukties uz to, ka viņš ir pārņēmis sākotnējā kreditora tiesības, un, atsaucoties uz pretrunīgu judikatūru par likuma piemērošanu, var pieprasīt maksājumu no galvenā parādnieka?

- 8) Vai Direktīvas 2008/48/EK 3. panta g) punkts, skatot to kopsakarā ar Direktīvas 93/13/EEK 5. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka

gadījumā, ja kredītlīgumā ir paredzēts pienākums noslēgt saistītu galvojuma līgumu, kā rezultātā palielinās kredītsaistību kopsumma, arī kredīta gada procentu likme ir jāaprēķina atbilstoši palielinātajiem maksājumiem, ņemot vērā galvniekam paredzēto atlīdzību? Vai šajā ziņā ir nozīme tam, kurš ir izvēlējis galvnieku un vai viņš ir ar galveno kreditoru saistīta persona?

- 9) Vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta g) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka

kredītlīgumā starp komersantu un patērētāju kā kredītņēmēju nepareizi minēta gada procentu likme ir jāuzskata par kredītlīgumā nenorādītu gada procenta likmi un valsts tiesai ir jāpiemēro tiesiskās sekas, kas paredzētas valsts tiesību aktos par gada procentu likmes nenorādīšanu patēriņa kredītlīgumā? Vai ir jāuzskata, ka šīs sekas ir obligāti saistošas arī galvniekam, kurš ir samaksājis, attiecībā pret patērētāju?

- 10) Vai Direktīvas 2008/48/EK 23. panta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka

valsts likumdevēja paredzētā sankcija, kas izpaužas kā patēriņa kredītīguma atzīšana par spēkā neesošu, saskaņā ar kuru ir jāatmaksā tikai piešķirtā pamatsumma, ir uzskatāma par samērīgu gadījumos, kuros patēriņa kredītīgumā nav precīzi norādīta gada procentu likme tādējādi, ka tajā nav minētas kreditora izvēlēta profesionālā galvnieka izmaksas (lai gan gada procentu likme skaitliski ir norādīta kredītīguma tekstā)?

- 11) Vai Direktīvas 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapirošināšanas jomā (Maksājspēja II) (turpmāk tekstā – “Direktīva 2009/138/EK”) 2. panta 2. punkts, skatot to kopsakarā ar šīs direktīvas I pielikuma A daļas 14. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka

galvnieka darbības profesionāla veikšana, par kuru tas saņem atlīdzību un kuras ietvaros galvojumu sniedošā sabiedrība visos saistību neizpildes gadījumos sedz kredīta kopējo summu, ko patērētājs ir izmantojis kā galvenais parādnieks, kā arī kuras ietvaros patērētājs ar katru kredīta maksājumu maksā atlīdzību [galvniekam] neatkarīgi no patērētāja saistību neizpildes, ir “apdrošināšanas darbība” minētās direktīvas izpratnē?

- 12) Ja atbilde uz vienpadsmito jautājumu ir apstiprinoša: vai Direktīvas 2009/138/EK 14. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka

personai, kas veic vienpadsmitajā jautājumā minēto darbību, ir pienākums saņemt to valsts regulatīvo iestāžu izsniegtu licenci, kas ir atbildīgas par licenču izsniegšanu apdrošinātājiem?

Eiropas Savienības tiesību normas

Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 (Negodīgas komercprakses direktīva)

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/138/EK (2009. gada 25. novembris) par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapirošināšanas jomā (Maksājspēja II)

Valsts tiesību normas

Grazhdanski protsesualen kodeks (Civilprocesa kodekss), 5., 6., 7., 410., 411., 413., 414., 414.a, 415. un 416. pants

Zakon za potrebitelskia kredit (Likums par patēriņa kredītu), 2., 9., 10., 10.a, 11., 14., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 26., 28. un 33. pants, kā arī *Dopalnitelni razporedbi* (Papildnoteikumi), 2. pants

Zakon za zashtita na potrebitelite (Patērētāju tiesību aizsardzības likums), 143., 144., 145., 146. un 147. pants, kā arī *Dopalnitelni razporedbi* (Papildnoteikumi), 13.a pants

Zakon za zadalzheniata i dogovorite (Likums par saistībām un līgumiem; turpmāk tekstā – “ZZD”), 22., 86., 138., 141., 142., 143., 146. un 147. pants

Postanovlenie No 426 ot 18 dekemvri 2014 g. za opredelyane razmera na zakonnata lihva po prosrocheni parichni zadalzhenia [2014. gada 18. decembra Rīkojums Nr. 426, ar ko nosaka likumiskās procentu likmes apmēru par laikus nenomaksātiem naudas parādiem), tā vienīgais pants, kā arī *Dopalnitelni razporedbi* (Papildnoteikumi), 1. pants

Zakon za sadebnata vlast (Likums par tiesu sistēmu), 130. pants

Kodeks za zastrahovaneto (Apdrošināšanas kodekss), 3., 28. un 29. pants, kā arī 1. pielikums

Varhoven kasatsionen sad (Augstākā kasācijas tiesa; turpmāk tekstā – “VKS”) *Obshto sabranie na grazhdanskata i targovskata kolegii* (Civiltiesību un komercietiesību senātu kopsapulces; turpmāk tekstā – “OSGTK”) 2014. gads 18. jūnija Interpretācijas lēmums Nr. 4/2013

VKS OSGTK 2022. gada 21. janvāra Interpretācijas lēmums Nr. 5/2019

Sofiyski gradski sad (Sofijas pilsētas tiesa) 2019. gada 1. marta lēmums Nr. 5389, apelācijas civillietā Nr. 2165/2019

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Pieteicējs pirmajā tiesvedībā ir D. D., Bulgārijas pilsonis, kurš saņēma aizdevumu no nebanku sektora finanšu iestādes. Atbildētāja ir *Financial Bulgaria EOOD*, Bulgārijā reģistrēta sabiedrība, kuras galvenā darbība ir fizisku personu [kā] patērētāju parādu nodrošināšana.
- 2 Pieteicējs norāda, ka 2021. gada 19. janvārī viņš noslēdza kredītlīgumu ar *Easy asset management AD* (ārpus banku sektora strādājoša finanšu iestāde), uz kura pamata viņam bija jāsaņem 1250 BGN. Līgumā bija paredzēta gada procentu likme 41,34 % apmērā.

- 3 Līguma 4. pantā bija noteikts, ka pieteicējam ir jāsniedz nodrošinājums, vai nu nosaucot paša izvēlētas divas fiziskas personas kā galvniekus, vai arī iesniedzot bankas garantiju. Galvnieku neto algai bija jābūt vismaz 1000 BGN, viņiem bija jābūt nodarbinātiem uz nenoteiktu laiku, kā arī viņi nedrīkstēja būt uzņēmušies vai nodrošinājuši citus kredītus.
- 4 Nav norādīts, ka kredītlīgumā būtu paredzēts noteikums par sekām, ja patērētājs nepilda šīs saistības.
- 5 Kredīta piešķiršanas dienā (2021. gada 19. janvārī) pieteicējs noslēdza arī līgumu par galvojuma nodrošināšanu ar atbildētāju *Financial Bulgaria EOOD (Easy asset management AD* meitassabiedrību), kurā atbildētāja apņēmas izpildīt parādnieka saistības pret sākotnējo kreditoru, ja tā to pieprasītu. Par šo saistību uzņemšanos *Financial Bulgaria EOOD* bija jāsaņem atlīdzība 500 BGN apmērā, kas kā papildmaksa pie kredītmaksājumiem ir maksājama tieši sākotnējai kredītorai *Easy asset management AD*.
- 6 Pieteicējs apstrīdēja kredītlīgumu iesniedzējtiesā ar tādu pamatojumu, ka par galvnieka pakalpojumu samaksātā atlīdzība neesot bijusi iekļauta un aprēķināta gada procentu likmē. Viņš arī apstrīdēja galvojuma līgumu ar pamatojumu, ka tajā paredzētā atlīdzība esot pārmērīga.
- 7 Atbildētāja apgalvo, ka pieteicējs labprātīgi noslēdza galvojuma līgumu un ka tajā nav negodīgu noteikumu.
- 8 Otrās tiesvedības (kurā prasītājs ir Bulgārijas pilsonis B. Zh.) faktiskie apstākļi un pušu prasījumi ir gandrīz tādi paši kā pirmajā tiesvedībā; vienīgās atšķirības ir tādas, ka līgumi ar prasītāju tika noslēgti 2020. gada 17. janvārī, izmantotā summa ir 2250 BGN, gada procentu likme ir 49 % un galvnieka atlīdzība ir 900 BGN.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

Saistība ar Savienības tiesību normām un interpretācijas nepieciešamība: par saikni starp kredītlīgumu un galvojuma līgumu – pirmie trīs prejudiciālie jautājumi

- 9 Vispirms iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, cik lielā mērā parādnieku noslēgtie kredītlīgumi ir saistīti ar galvojuma līgumiem, lai izvērtētu tajos ietvertu noteikumu negodīgumu. Šajā gadījumā pastāv aizdomas, ka galvojuma līgumi galvenokārt tiek slēgti, lai apietu Likumā par patēriņa kredītu noteikto ierobežojumu, kas paredz maksimālo gada procentu likmi patēriņa kredītlīgumiem.
- 10 Iesniedzējtiesai pēc savas ierosmes ir jāpārbauda, vai gan sākotnējā kredītlīguma, gan galvojuma līguma noteikumi ir negodīgi. Bulgārijas tiesībās pēdējais ir kvalificēts kā pilnvarojuma līgums saskaņā ar ZZZ 280. pantu: nākamais galvnieks apņemas pret sākotnējo kreditoru izpildīt parādnieka saistības. Tas

izriet no tā, ka saskaņā ar Bulgārijas tiesību aktiem galvojuma līgums ir neatkarīgs no galvenā kredītīguma un galvojuma līguma puses ir kreditors un galvnieks (ZZD 138. panta 1. punkts). Tādējādi pienākums galvot par konkrēto kredītīgumu un cena par šā finanšu pakalpojuma sniegšanu veidotu minētā galvojuma līguma galveno priekšmetu, attiecībā uz kuru nav iespējams negodīguma novērtējums saskaņā ar Direktīvas 93/13/EEK 4. panta 2. punktu. Šāda interpretācija atbilst Tiesas norādījumiem, piemēram, 2020. gada 16. jūlija sprieduma apvienotajās lietās C-224/19 un C-259/19, *Caixabank*, 62. punktā un tajā citētajā judikatūrā: Tā kā līgums ir noslēgts starp patērētāju kā parādnieku un profesionālu galvnieku, puses nav tās pašas puses, kas kredītīguma gadījumā, un to saistības ir atšķirīgas. Ja nav saskaņota galvojuma uzņemšanās un cena, līgums nevar būt spēkā.

- 11 Tomēr rodas jautājums, vai tādā gadījumā kā šeit aplūkotajā galvojuma līguma kvalificēšana par atsevišķu darījumu, kuram ir no kredītīguma atšķirīgs galvenais priekšmets, var nodrošināt efektīvu patērētāju aizsardzību Direktīvas 93/13/EEK 7. panta 1. punktā paredzētā dalībvalstu pienākuma izpratnē. Šajā ziņā nav šaubu, ka galvojuma līgums tika noslēgts starp citām pusēm nekā sākotnējais līgums un ietver atšķirīgas tiesības un pienākumus.
- 12 Tomēr ir daudz iemeslu uzskatīt, ka abi līgumi faktiski regulē vienotas tiesiskās attiecības, kuru mērķis ir nodrošināt patērētāja kā kredītņēmēja parādu pieaugumu, jo saskaņā ar pamatlīguma noteikumiem patērētājs nevar pats izvēlēties galvnieku, proti, viņam ir pienākums piekrist kreditora norādītajam galvniekam, ja viņš pats nav atradis galvnieku. Savukārt galvniece ir tieši saistīta ar kreditori, jo tā ir tās meitassabiedrība. Turklāt galvojuma līgumi tika noslēgti ar atlīdzību, kas veido lielu procentuālo daļu no aizdevuma kopējās atmaksājamās summas. Turklāt atlīdzība par galvojuma sniegšanu tiek maksāta tajos pašos datumos, kad iestājas kredītmaksājumu samaksas termiņš, un no patērētāja viedokļa tā kļūst par daļu no saistībām, kas paredzētas kredītīgumā. Visbeidzot, cena par galvojuma sniegšanu nav iekļauta galvenā kredītīguma gada procentu likmē un būtiski palielina tā izmaksas, tādējādi pārkāpjot valsts tiesisko regulējumu.
- 13 Turklāt rodas arī jautājums par galvojuma līguma būtību, kas, lai gan tiek noslēgts pēc patērētāja pieprasījuma, tomēr ar personu, kuru vienpusēji izvēlas sākotnējais kreditors. Patērētāja ierobežotās izvēles iespējas kredītīguma noslēgšanas brīdī faktiski atstāj viņu neziņā par to, kas būs galvnieks, ar kuru viņš būs saistīts, un ar kādiem nosacījumiem tas notiks.
- 14 Tādēļ rodas jautājums, vai, pastāvot šādām dubultām līgumattiecībām (kredītīgums un galvojuma līgums), var uzskatīt, ka galvojuma līguma saturs kopumā pārkāpj Direktīvas 93/13/EEK pielikuma 1. punkta i) apakšpunktu. Šādos apstākļos, bet tikai tad, ja abi līgumi tiek interpretēti kā vienotas līgumattiecības, iesniedzējtiesa varētu pieņemt, ka galvojuma līgums kopumā ir spēkā neesošs, jo līguma par galvojuma sniegšanu galveno priekšmetu nenosaka patērētājs, bet gan viņš ir spiests pieņemt sākotnējā kreditora izvēlēto personu.

- 15 Tomēr neskaidrību par galvinieka personu varētu uzskatīt arī par vispirms noslēgtā kredītīguma neskaidrību, jo galvinieka neesamība šim līgumam varētu novest pie līguma neizpildes, ja noteikums ir spēkā. Tādēļ ir nepieciešama atbilde uz jautājumu, vai pienākuma noslēgt galvojuma līgumu ar kreditora norādītu personu iekļaušana kredītīgumā var tikt uzskatīta par negodīgu noteikumu šādā līgumā saskaņā ar Direktīvas 93/13/EEK pielikuma 1. punkta i), j) un m) apakšpunktu.

Par saikni starp praksi, saskaņā ar kuru sākotnējais kreditors izraugās galvinieku, un līguma noteikumu negodīgumu – ceturtais un piektais prejudiciālais jautājums

- 16 Saskaņā ar Tiesas judikatūru (skat. spriedumus, 2012. gada 15. marts, *Perenicová un Perenic*, C-453/10, 43–44. punkts, kā arī 2018. gada 19. septembris, *Bankia*, C-109/17, 48.–50. punkts) līguma noteikuma iekļaušana negodīgas komercprakses piemērošanas rezultātā Direktīvas 2005/29/EK izpratnē ir elements, uz kuru var balstīt vērtējumu par negodīgumu atbilstoši Direktīvas 93/13/EEK 4. pantam.
- 17 Iesniedzējtiesa uzskata, ka parādnieku saistību apmērs izskatāmajās tiesvedībās ir atkarīgs no tā, vai viņi kreditorei nodrošina galvojumu. Šajā ziņā ir jāizvērtē, vai to, ka kreditore nosaka galvinieku, ar kuru patērētājs kļūst saistīts, var interpretēt kā negodīgu komercpraksi Direktīvas 2005/29/EK izpratnē. Šajā kontekstā iesniedzējtiesai ir nepieciešama atbilde uz jautājumu, vai komercprakses negodīgo raksturu kā agresīvu saskaņā ar Direktīvas 2005/29/EK 8. pantu šajā gadījumā var noteikt, pamatojoties tikai uz pušu starpā noslēgtā tiesiskā darījuma raksturu, ko veido kredītīgums un paredzētās sekas galvojuma neesamības gadījumā, vai arī šis novērtējums ir jāveic, pamatojoties arī uz citiem faktoriem.
- 18 Taču iesniedzējtiesa arī uzskata, ka tā tādas vienpusējas tiesvedības ietvaros, kāda ir maksājuma rīkojuma procedūra, nevarētu piemērot noteikumus par visaptverošu negodīgas komercprakses esamības novērtējumu, jo patērētāji vēl nav iesaistīti maksājuma rīkojuma procedūrā. Saskaņā ar Tiesas 2020. gada 11. maija sprieduma lietā *Lintner*, C-511/17, 38. punktā sniegtajām norādēm tādā vienpusējā tiesvedībā, kā, piemēram, maksājuma rīkojuma procedūrā, tiesa var atteikt līgumslēdzējai pusei aizsardzību arī tad, ja, lai gan tā nav droši konstatējusi, ka konkrētais noteikums ir kvalificējams kā negodīgs Direktīvas 93/13/EEK izpratnē, tomēr tai šajā ziņā ir pamatotas šaubas. Šis pienākums izriet no Direktīvas 93/13/EEK 7. pantā noteiktās prasības nodrošināt efektīvus līdzekļus patērētāju aizsardzībai pret negodīgiem noteikumiem. Tomēr šajā gadījumā tiesas pamatotās šaubas par līguma noteikuma negodīgumu ir izraisījušas vēl citas pamatotas šaubas, proti, ka noteikums agresīvas komercprakses piemērošanas rezultātā saskaņā ar Direktīvas 2005/29/EK 8. pantu ir kļuvis par līguma sastāvdaļu. Attiecīgi ir jāprecizē, vai šajā gadījumā iespējamās šaubas par komercprakses negodīgo raksturu var novest pie secinājuma, ka pastāv arī pamatotas šaubas par noteikuma negodīgumu saskaņā ar Direktīvas 93/13/EEK 4. panta 1. punktu.

Termiņa efektīva piemērošana, lai atbrīvotu galvnieku no viņa saistībām pret kreditoru un patērētāju – sestais un septītais uzdotais jautājums

- 19 Jautājums rodas arī saistībā ar valsts pastāvīgo judikatūru attiecībā uz termiņa piemērošanu galvnieka atbrīvošanai no atbildības saskaņā ar ZZZ 147. pantu. Šāda judikatūra atstāj patērētāju kā kredītņēmēju neziņā par patēriņa kredītīguma sekām tā noslēgšanas brīdī, ja līgumā ir obligāti paredzēts galvojums par atlīdzību.
- 20 Saskaņā ar ZZZ 147. pantu galvnieka pienākums samaksāt galvenajam kreditoram izbeidzas, ja pēdējais minētais savas prasījuma tiesības pret galveno parādnieku nav izvirzījis sešu mēnešu laikā no prasījuma samaksas termiņa. Šis noteikums ir imperatīvs. Saskaņā ar saistošu valsts interpretācijas lēmumu runa šajā ziņā ir par tiesību izbeidzošu termiņu: ja kreditors nav izvirzījis savas prasījuma tiesības pret galveno parādnieku, tiesiskās attiecības starp to un līguma galvnieku pilnībā izbeidzas. Galvnieka veiktie maksājumi vai viņa saistību attiecībā pret galveno parādnieku apstiprinājums nav būtiski šā termiņa iedarbībai, jo to *ex officio* uzrauga tiesa. Tas nav noilguma termiņš.
- 21 Vienlaikus dažas tiesu palātas uzskata, ka secinājumus par galvojuma pilnīgu izbeigšanos varētu piemērot kreditora prasījumiem pret galvnieku, bet ne pēdējā minētā prasījumiem pret patērētāju kā parādnieku. Pretēji interpretācijas lēmumam tās uzskata, ka galvojuma izbeigšanai nav absolūtas iedarbības, bet gan uz to var atsaukties tikai galvnieks. Šāds skatījums rada problēmas, piemērojot Patēriņa kredīta līgumu direktīvu, jo īpaši Direktīvas 2008/48/EK 15. panta 2. punktu. Iesniedzējtiesai ir šaubas, vai šo noteikumu šajā gadījumā var piemērot, jo parādnieki visās tiesvedībās papildus attiecīgajam patēriņa kredītīgumam bija noslēguši arī līgumus par galvojuma sniegšanu par atlīdzību, kas, iesniedzējtiesas ieskatā, ir finanšu pakalpojums patērētājam.
- 22 Šo iemeslu dēļ rodas jautājums, vai Direktīvas 2008/48/EK 15. panta 2. punkts var tikt piemērots gadījumos, kuros galvnieks, atsaucoties uz ZZZ 147. pantā paredzēto galvojuma dzēšanu, nav izpildījis savu pienākumu atteikties veikt maksājumu, jo ir beidzies valsts tiesībās paredzētais viņa atbildības termiņš. Saskaņā ar Direktīvas 2008/48/EK 3. panta n) punktā ietverto definīciju šāda piemērošana ir iespējama, ja pieņemtu, ka abi līgumi veido vienu vienību un viens otru finansē, jo patērētājs par galvojumu maksā vienlaikus ar maksājumiem saskaņā ar kredītīgumu. Gadījumā, ja noteikums ir piemērojams arī galvniekam, ir jāatbild arī uz jautājumu, vai tas ir attiecināms ne tikai uz savstarpējiem prasījumiem, kurus patērētājs varētu izvirzīt pret pakalpojuma sniedzēju saskaņā ar pakalpojumu līgumu, bet arī uz viņa procesuāliem iebildumiem, piemēram, atteikumu samaksāt regresa prasību personai, kuras saistības jau ir beigušās.
- 23 Tāpat ir jāizvērtē, vai ar Savienības tiesībām ir saderīga valsts judikatūra, saskaņā ar kuru galvnieks var atsaukties uz savas atbildības termiņa izbeigšanos atbilstoši ZZZ 147. pantam, pamatojoties uz to, ka sākotnējais kreditors pret patērētāju kā parādnieku nav izvirzījis savu prasījumu saskaņā ar kredītīgumu sešu mēnešu laikā pēc pēdējā maksājuma termiņa beigām, tomēr pēdējais minētais nevar

atsaukties uz šī termiņa beigām attiecībā pret galvnieku, kurš ir veicis maksājumu.

- 24 Pat ja Direktīvas 2008/48/EK 15. panta 2. punkts šajā gadījumā nebūtu piemērojams, ir jāatbild uz jautājumu, vai šāda valsts judikatūra nav pretrunā Direktīvas 93/13/EEK 7. pantam, jo tā ļauj profesionālam galvniekam pašam noteikt savu saistību apjomu, pretēji pēdējās minētās direktīvas pielikuma 1. punkta b) un c) apakšpunktā noteiktajam. Ja galvnieks nolemtu iebilst sākotnējam kreditoram par to, ka no galvnieka tiek prasīts maksājums pēc tam, kad ir beidzies ZZZ 147. pantā noteiktais termiņš, tad kredītņēmējam kā parādniekam nebūtu galvniekam jāmaksā kredītmaksājumi. Tomēr, ja galvnieks pret to neiebilst un samaksā, lai gan saskaņā ar saistošo interpretācijas lēmumu par maksājuma rīkojuma procedūrām šāda pienākuma tam nav, tad patērētājs kā galvenais parādnieks paliktu atbildīgs attiecībā pret galvnieku, jo saskaņā ar iepriekš izklāstīto judikatūru viņš nevar atsaukties uz galvnieka atbildības termiņa izbeigšanos. Vismaz vienā no tiesvedībām šādas sekas izriet no skaidri formulētas līguma klauzulas, kas balstās uz pretrunīgu interpretāciju, ko valsts tiesas ir sniegušas attiecībā uz noteikumiem par šā termiņa izpildāmību, kurām būtu jābalstās uz imperatīvām tiesību normām (saskaņā ar ZZZ 147. pantu) par galvojuma līguma saturu, kuru aizsardzība patērētājam tiek liegta. Tādējādi pretrunīgā valsts judikatūra ļauj galvniekam formulēt galvojuma līguma noteikumus, tādējādi atņemot valsts tiesībās paredzētajai patērētāju aizsardzībai tās praktisko efektivitāti.
- 25 Tādēļ ir jāatbild uz jautājumu, vai efektīvas patērētāju aizsardzības pret tādiem negodīgiem noteikumiem princips, kas ir ietverti galvojuma līgumā un kuri regulē to, kā komersantam, kurš uzņēmis galvojuma saistības, ir jārikojas, ja sākotnējais kreditors pēc galvnieka atbildības termiņa beigām vērsas pie tā ar maksājuma pieprasījumu, nepieļauj tādā valsts judikatūras piemērošanu, saskaņā ar kuru tikai pats galvnieks var iebilst, ka termiņš viņa atbildībai ir beidzies.
- 26 Uz šo jautājumu ir jāatbild, arī ņemot vērā Direktīvas 93/13/EEK 5. pantu, proti, vai ar šo tiesību normu tiek pieļauts, ka pretrunīga valsts judikatūra konkrētā valsts tiesību jautājumā tiek izmantota, lai līguma noteikumus interpretētu neskaidri un patērētājam par sliktu, kā tas ir šajā gadījumā.

Maksājuma par galvojumu ietekme uz gada procentu likmes noteikšanu kredītlīgumā

- 27 Nākamie trīs jautājumi ir identiski jautājumiem, kas Tiesai uzdoti šobrīd izskatāmajā lietā *Profi Credit Bulgaria*, C-714/22. Tie attiecas uz kreditora pienākumu patērētāju kreditēšanas līgumā skaidri norādīt gada procentu likmi kredītlīguma tekstā, lai nemaldinātu patērētāju. Pilnībā atsaucoties uz minētā līguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojumu, iesniedzējtiesa pauž bažas par to, vai Direktīvā 2008/48/EK papildus gada procentu likmes norādīšanai kredītlīguma tekstā nav prasīts norādīt arī gada procentu likmi, kas ir pareizi aprēķināta saskaņā ar šajā direktīvā paredzēto metodi. Šajā gadījumā, nosakot

kredītīgumu gada procentu likmi, netiek ņemtas vērā galvojumu līgumu izmaksas, jo tās nav kredītīgumu daļa. Iesniedzējtiesa nav pārliecināta, vai galvojumu sniegšanas izmaksām nevajadzētu būt daļai no gada procentu likmes, it īpaši gadījumos, kuros galvinieku, kurš piekrīt sniegt nodrošinājumu patērētāja saistībām, ir izvēlējis sākotnējais kreditors, bet atlīdzību par to maksā patērētājs. Direktīvas 2008/48/EK 3. panta g) punktā sniegtajā definīcijā ir noteikts, ka papildu pakalpojumu izmaksas arī ir jāiekļauj gada procentu likmē, ja šo pakalpojumu izmantošana ir priekšnoteikums tam, vai nu lai vispār saņemtu kredītu, vai lai to saņemtu ar izsludinājumiem noteikumiem un nosacījumiem.

- 28 Izvērtējot, vai atlīdzība galviniekam atbilstoši saistītam līgumam ar parādnieku ir jāiekļauj kredītīguma gada procentu likmē, būtu jāatbild arī uz jautājumu, vai un ar kādiem nosacījumiem šīs izmaksas var uzskatīt par daļu no gada procentu likmes, ja parādniekam bija iespēja īsā laikā pašam piedāvāt galvinieku. Tādēļ būtu jāņem vērā arī izvēles brīvprātīgais raksturs, it īpaši attiecībā uz galvinieka noteikšanu, kas galu galā tomēr ir atkarīga no sākotnējā kreditora gribas, nosacījumi, ar kādiem kreditors piekrīt citam galviniekam, ja tādu ir, kā arī laikposms, kurā parādnieks šādu galvinieku var atrast.
- 29 Turklāt atkal ir jāuzdod jautājums, vai nepareizi minēta gada procentu likme kredītīgumā ir uzskatāma par nenorādītu gada procenta likmi, jo informēšanas pienākuma mērķis – lai patērētājs faktiski varētu salīdzināt piedāvājumus kredītu tirgū – netiek sasniegts. Papildus šim jautājumam rodas jautājums arī par to, vai nepareizas gada procentu likmes norādīšanas pielīdzināšana tās nenorādīšanai kopumā neradītu arī valsts tiesību aktos paredzētās sankcijas par nepareizu aprēķinu nesamērīgumu.

Par līguma, ar kuru tiek sniegts galvojums, juridisko raksturu un tā klasificēšanu kā apdrošināšanas darījumu

- 30 Iesniedzējtiesai ir arī šaubas par to, kā darījumi, kuros patērētāji vienojas, ka konkrēta persona par atlīdzību galvos par viņu saistībām attiecībā pret citu kreditoru, ir pareizi juridiski jākvalificē Savienības tiesību kontekstā, ja tie tiek veikti pastāvīgi profesionālās darbības ietvaros. *Sofiyski gradski sad* un *Varhoven kasatsionen sad* palātas netieši pieņem, ka šādos gadījumos runa ir par parastiem garantijas darījumiem, uz kuriem neattiecas licenču piešķiršanas noteikumi un kurus var noslēgt jebkurš.
- 31 Tomēr šādos darījumos persona nokavējuma gadījumā apņemas uzņemties patērētāja kā parādnieka atbildību par viņa konkrēto saistību neizpildi pret kreditoru, parādniekam par šo pakalpojumu maksājot atlīdzību. Šim pienākumam ir līdzīgas galvenās pazīmes kā kredītapdrošināšanas līgumam: atbildība nākotnes, nenoteikta un negatīva rakstura notikuma iestāšanās gadījumā (līguma neizpilde) par atlīdzību. Šā iemesla dēļ iesniedzējtiesai ir nepieciešams skaidrojums, vai tādi līgumi kā tie, kas noslēgti ar parādniekiem (par galvojuma sniegšanu attiecībā pret to kreditoriem par atlīdzību), ir kvalificējami kā apdrošināšanas līgumi. Attiecīgajā Direktīvā 2009/138/EK nav definēts apdrošināšanas līgumu saturs,

taču šāda definīcija izriet no Tiesas judikatūras, proti, 2015. gada 23. aprīļa sprieduma *Van Hove*, C-96/14, 34. punkta: ar apdrošināšanas līgumu apdrošinātājam tiek noteikts pienākums, iepriekš iekasējot prēmiju, atlīdzināt apdrošinātajai personai zaudējumus, kas radušies līgumā norādītā iespējamā apdrošinātā riska iestāšanās rezultātā.

- 32 Iesniedzējtiesā izskatāmajās lietās ir paredzēta šāda atlīdzība, kā arī patērētājam kā parādniekam kaitējumu izraisošs notikums maksājuma kavējuma veidā, taču šķiet, ka nav noteikts risks, kas parasti tiek dēvēts par apdrošināšanas risku. Faktiski galvnieks sniedz nodrošinājumu par jebkuru patērētāja nemaksāšanu neatkarīgi no tās iemesliem, tostarp apzinātu atteikšanos atmaksāt kredītu. Tādējādi minētais līgums zināmā mērā atšķiras no apdrošināšanas līguma.
- 33 Taču galvojuma līgums, kas noslēgts ar profesionālu galvnieku, samazina sākotnējā parādnieka riskus zaudējumus izraisošā notikuma - kredīta neatmaksāšanas gadījumā, un līgums ietver atlīdzību, kas to padara līdzīgu apdrošināšanai. Šajā gadījumā varētu apsvērt, vai šādā gadījumā patērētājs, kas ir galvenais parādnieks, nerīkojas kā apdrošinātājs attiecībā pret sākotnējo kreditoru, kuram viņš nodrošina garantiju pret zaudējumiem, maksājot atlīdzību galvniekam. Šā iemesla dēļ būtu jāprecizē, vai šāds līgums var ietilpt jēdziena “apdrošināšanas līgums” piemērošanas jomā saskaņā ar Direktīvu 2009/138/EK un vai attiecīgi uz prēmijas saņēmēju saskaņā ar šādu līgumu neattiecas šīs direktīvas 14. pantā paredzētais pienākums saņemt licenci.